

Kvoodisüsteem ja fluorosüivesinike ehk HFC-de järkjärguline vähendamine (517/2014 art 14 ja 15)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr **517/2014** (artiklid 14 ja 15) näevad ette HFC-de (määruse I lisa 1. jaos nimetatud ained) järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise, mille käigus toimub HFC-de turuleviimine kvootide alusel. Igale ettevõtjale antakse oma kvoot.

Alates 1. jaanuarist 2015.a nõutakse kvooti nendelt tootjatelt ja importijatelt, kes viivad kalendriaastas turule vähemalt 100 CO₂ ekvivalenttonni HFC-sid mahtkaubana (mahutites).

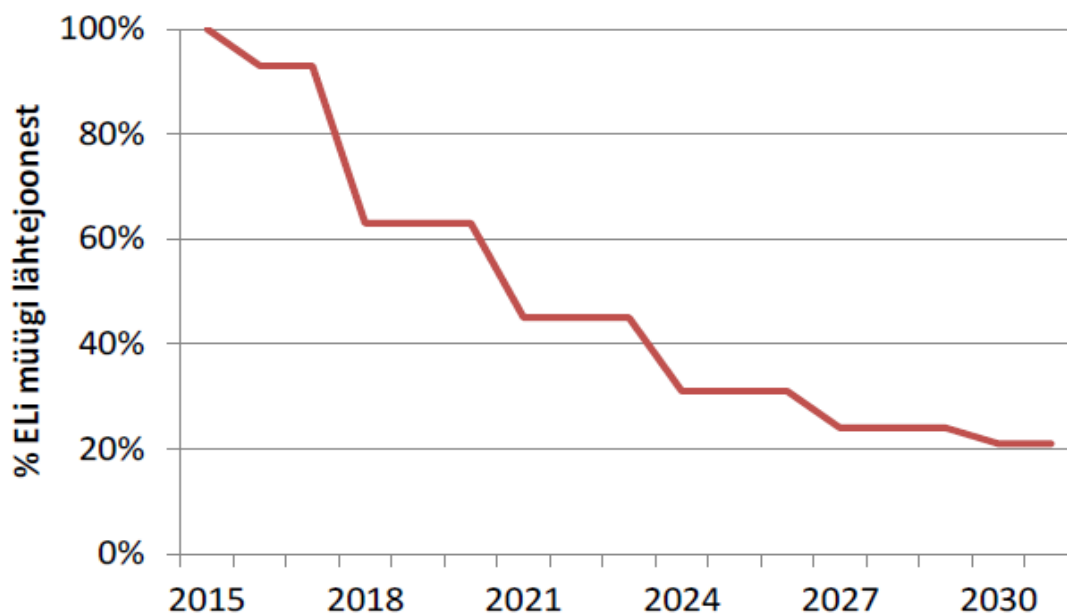
Järkjärguline vähendamine tähendab ELis turulelastavate HFC-de (väljendatud CO₂ ekvivalentina) vähendamist 79% võrra ajavahemikul 2015–2030.

See mehhanism ei keelusta ühtegi konkreetset HFC-d. Kuna kättesaadavad CO₂ ekvivalentkogused aja jooksul vähenevad, võib oodata HFC-de hinnatõus. Suure GWP-ga HFC-de hind võib tõusta kõige rohkem, sest need on suurima CO₂ ekvivalenti kasutusega kg kohta. Hinnatõus on käitajate jaoks oluline, kui nad kavandavad fluorosüivesinikke sisaldavate seadmete ja süsteemide hooldus- ja teenindustöid.

Käitajad võivad edaspidigi kasutada olemasolevate külmaainetega jahutus- ja kliimaseadmeid ning soojuspumpasid, v.a aastast 2020 kehtestatud teeninduskeeld teatud seadmete ja kõrge GWP-ga HFC segude puhul. Hinnatõus võib aga olla märkimisväärne, arvestades, et turuleviidavaid F-gaaside koguseid järgnevatel aastatel kiiresti vähendatakse (vt graafikut ja tabelit).

Seetõttu on uusi seadmeid osta kavatsevatele käitajatele oluline neid asjaolusid arvesse võtta.

Joonis: F-gaaside järkjärguline vähendamise graafik määruse (EL) nr 517/2014 alusel

Tabel. HFC-de järkjärgulise vähendamise etapid 2030. aastani

2009-2012	2015	2016-2017	2018-2020	2021-2023	2024-2026	2027-2029	2030
Baasperiod 100 %	100%	93%	63%	45%	31%	24%	21%

Praegu ei ole soovitatav investeerida suure GWPga (eriti GWPga alates 2500) HFC-sid kasutavatesse seadmetesse (nt R-404A), mille kohta kehtib teeninduskeeld aastast 2020. Neisse seadmetesse ei tohi 1. jaanuarist 2020.a enam tehasepuhtuses ainet lisada. Igasugune sama GWP-ga külmaaine lisamine keelatakse aastast 2030.

Kindlasti peab olema uute seadmete soetamisel kursis määruse (EL) nr 517/2014 lisas III kehtestatud uute turustamiskeeldudega ja artiklis 13 kehtestatud kasutamisekeeldudega.

Käitajad peaksid küsima nõu, millised väikese GWPga külmaaineid vajavad seadmed või muud tehnilised lahendused on nende konkreetsete olude jaoks sobivad.

- **Kvootide andmine**

Euroopa Komisjon eraldab kvoodid vastavalt määruse (EL) nr 517/2014 artiklile 16 ning lisadele V ja VI. Kvoodid antakse CO₂ ekvivalenttonnides mahtkaubana HFC-de importijatele ja tootjatele.

Kvoodid antakse ainult HFC-de tootjatele ja importijatele (mahutites).

HFC-sid sisaldavate toodete ja seadmete importijatele kvote ei anta.

HFC-sid sisaldavate eeltäidetud jahutus- kliimaseadmete ja soojuspumpadele importimisel EL-i välistest riikidest rakendub kvoodisüsteem alates 1. jaanuarist 2017. a ja nad peavad oma kogused hankima juba kvoodi saanud ettevõtete kaudu.

Euroopa Komisjon on loonud määruse artiklist 17 tulenedes elektroonilise **HFC-de registri**, et hallata turule viidavate HFC-de kvote ja koguseid.

HFC-de registris registreerimine on kohustuslik nendele ettevõtetele, kes soovivad kvooti saada. Samuti on see kohustuslik nendele tootjatele ja importijatele, kes viivad turule või võtavad vastu HFC-sid 517/2014 art 15 (2) eesmärgil, seega hävitamiseks imporditud HFC-de kasutamiseks lähteainena, otseeksportitud HFC-de kasutamiseks mahtkaubana ja sõjavarustuses, pooljuhtide tootmiseks või HFCsid propellandina sisaldavate inhalaatorravimite tootmiseks.

Registreeruma peavad ka HFC-dega eeltäidetud seadmete importijad, sest kvoodi kasutamise volitused käivad läbi HFC-de registri. Juba praegu on HFC-de registris võimalik volitada seadmete importijatele 2015. a kvote ja samamoodi 2016. a ja edaspidi.

Kvoodi osa, mille kvoodiomaja on volitanud kasutamiseks seadmete importijale, ei aegu, vaid seda saab kasutada seadmete impordiks ükskõik mis aastal pärast 01.01.2017.

HFC-de registris registreerimise juhend on leitav [siin](#).

- **Kvootide andmine HFC-de mahtkaubana importimiseks**

HFC-de kvootide puhul jagatakse ettevõtjad kaheks:

- 1) Ettevõtjad, kes importisid perioodil 2009-2012 EL-i F-gaase ja on oma impordi kohta Euroopa Komisjonile aruanded esitanud ja
- 2) uued turule tulijad.

Esimesse ehk nn „vanade tegijate“ gruppi kuuluvatele ettevõtetele antakse kvoot baasperioodi kontrollväärtuse (keskmise turuletoodud koguse) põhjal ning nad võivad taotleda lisakoguseid vastavalt määruse artiklitele 16 (1), (4) ja (5) ja lisadele V ja VI.

Kontrollväärtused arvutatakse aastatel 2009-2012.a Euroopa Komisjonile raporteeritud koguste alusel (vt lisa VI).

„Vanadele tegijatele“ on eraldatud 89% turule lasta lubatud HFC-de kogusest igal aastal.

Kõnealustele ettevõtetele on kontrollväärtused antud [Euroopa Komisjoni 31. oktoobri 2014.a otsusega \(2014/774/EL\)](#). Otsuses on esitatud kontrollväärtused saanud ettevõtete nimed ja aadressid. 2015.a anti kõigile 89% kontrollväärtusest (vastavalt määruse 517/2014 VI lisa lõikele 1).

2016.a aga kvoodi suurus vähenes, kuna rakendub määruse lisas VI kehtestatud HFC-de järkjärgulise turule viimise vähenemise graafik. 2016.a turule saab turule viia $0,93 \cdot 0,89 = 82,8\%$ kontrollväärtusest.

Teise, ehk nn „uute tulijate“ gruppi kuuluvad need ettevõtted, kes ei ole raporteerinud HFC-de importimist aastate 2009-2012 kohta määruse EÜ nr 842/2006 alusel. Nendele saab kvote anda proportsionaalselt, võimalusel arvestades nende vajadusi, mida nad on deklareerinud vastavalt määruse (EL) 517/2014 lisale VI. Deklaratsioon esitatakse ja kvoot eraldatakse igal aastal uuesti. Uutele turule tulijatele on eraldatud 11% turule lasta lubatud HFC-de kogusest igal aastal.

Kvootidest, nende eraldamise ja üleandmise käigust saab täpsemalt lugeda siin.

http://ec.europa.eu/clima/policies/f-gas/reporting/index_en.htm

Kontrollväärtuste jaotusmehhanismi (arvutuse) kirjeldus on esitatud määruse 517/2014 lisas VI.

NB! Kvootide andmine 2016.a aastaks on lõppenud ja uus protsess algab 2016.a kevadel, kui saab taotleda 2017. a kvote.

- **HFC-dega eeltäidetud jahutus-, kliimaseadmed ja soojuspumbad**

Nagu eelpool öeldud, tuleb alates **1. jaanuarist 2017.a** Euroopa Liidus kehtiva HFC-de kvoodi sisse arvestada ka HFC-dega eeltäidetud jahutus-, kliimaseadmetes ja soojuspumpades sisalduvad HFC-d (art 14). **Küll aga ei anta aga kõnealuste seadmete importijatele eraldi kvooti.** Kvoot tuleb hankida nende ettevõtete käest, kes selle mahtkaubana turule viimiseks on saanud. Kvoodi ülekandmist saab teha HFC-de registris.

Eeltäidetud seadme turule laskmisel peavad tootjad ja importijad tagama, et neile on HFC-de registri kaudu tehtud volitused kvoodi kasutamiseks seadmetes sisalduvate HFC-de importimiseks. Importimisel koostavad nad vastavusdeklaratsiooni (vastavalt määruse 517/2014 artikkel 14 lõikele 2). Vastavusdeklaratsiooni vormi koostab Euroopa Komisjon 2016.a.

- Juhend HFC-sid sisaldavaid jahutus-, kliimaseadmeid ja soojuspumpasid Euroopa Liitu importivatele ettevõtetele on leitav [siit](#). (inglise keeles)
- HFC-de registrisse registreerimise juhend on leitav [siit](#). (inglise keeles)

Kui seadmetes olevaid HFC-sid ei ole enne seadmete täitmist turule lastud, tagavad seadme importijad alates **1. jaanuarist 2018**, et eelmise kalendriaasta dokumentide täpsust ja vastavusdeklaratsiooni on igal aastal hiljemalt 31. märtsiks tõendanud sõltumatu audiitor.

Audiitor peab olema kas:

- a) akrediteeritud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ või
- b) on asjaomase liikmesriigi õigusaktide kohaselt finantsaruannete akrediteeritud tõendaja (Eestis on selleks vandeaudiitorid audiitortegevuse seaduse alusel).

Kõnealuste seadmete tootjad ja importijad peavad säilitama dokumente ja vastavusdeklaratsiooni vähemalt viis aastat pärast seadme turule laskmist.

Kust saada rohkem infot?

Kvootide andmise ja HFC-de registri kasutamise küsimustes saab vastuseid e-postilt CLIMA-HFC-REGISTRY@ec.europa.eu